

Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, Καινοτομία και Οικονομία

Τόμ. 1 (2016)

Πρακτικά Πρώτου Πανελληνίου Συνεδρίου

Η Χρηματοδότηση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στις Χώρες της Ευρωζώνης στις Αρχές του 21ου αιώνα: Διακρατικές Συγκρίσεις – Η θέση της Ελλάδας

Παυλίνα Φυσάκη

doi: [10.12681/elrie.800](https://doi.org/10.12681/elrie.800)

Η Χρηματοδότηση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στις Χώρες της Ευρωζώνης στις Αρχές του 21^{ου} αιώνα: Διακρατικές Συγκρίσεις – Η θέση της Ελλάδας

Φυσάκη Παυλίνα

polinafis@gmail.com

Msc Διοίκηση & Διαχείριση Σχολικών Μονάδων, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Εκπαιδευτικός Δ.Ε

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των δαπανών για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση στις αρχές του 21^{ου} αιώνα των χωρών που ανήκουν στην Ευρωζώνη, μέσω της επισκόπησης ευρημάτων εμπειρικών μελετών. Ειδικότερα, πραγματοποιούνται διακρατικές συγκρίσεις και εξετάζεται η θέση της Ελλάδας σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Από τα ευρήματα της έρευνας προέκυψαν οι παρακάτω γενικές διαπιστώσεις – συμπεράσματα: Το 2005 η Ελλάδα βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις κατάταξης ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης όσον αφορά στις δημόσιες δαπάνες για δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του Α.Ε.Π. (Ελλάδα: 1,4%, μ.ο. Ευρωζώνης: 2,2%), ενώ τις πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν η Γαλλία (2,7%), το Βέλγιο (2,6%) και η Αυστρία (2,5%). Το 2007, η Ελλάδα βρίσκεται επίσης στις τελευταίες θέσεις κατάταξης ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης σε ότι αφορά τις δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό των συνολικών δημόσιων εκπαιδευτικών δαπανών (Ελλάδα: 38%, μ.ο. Ευρωζώνης: 42,9%), ενώ στις πρώτες θέσεις βρίσκονται η Γερμανία (47,1%), η Αυστρία (46,3%) και η Γαλλία (45,3%). Τέλος, το 2005, η Ελλάδα βρίσκεται στη πρώτη θέση κατάταξης ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης όσον αφορά στις δαπάνες ανά μαθητή για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. (από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης) με 33% και ακολουθούν η Πορτογαλία με 32% και η Γαλλία με 30%, ενώ ο μέσος όρος της Ευρωζώνης αγγίζει το 27%.

Λέξεις κλειδιά: χρηματοδότηση, δευτεροβάθμια, εκπαίδευση, ευρωζώνη.

Abstract

This paper examines the expenditure on secondary education in Eurozone countries in the early 21st century. In particular, it examines the expenditure on secondary education in Greece and where Greece ranks among Eurozone countries by making interstate comparisons. These are the conclusions generated from the findings: In 2005, Greece ranked last among Eurozone countries regarding public expenditure on secondary education as a percentage of GDP (Greece: 1.4%, Eurozone: 2.2%), while France ranked first (2.7%), Belgium second (2.6%) and Austria third (2.5%). In 2007, Greece ranked second to last among Eurozone countries regarding public expenditure as a percentage of total educational expenditure (Greece: 38%, Eurozone: 42.9%), while Germany ranked first (47.1%), Austria second (46.3%) and France third (45.3%). Finally, in 2005 Greece ranked first among Eurozone countries regarding expenditure per pupil on secondary education as a percentage of GDP per capita (Greece: 33%), Portugal ranked second (32%) and France third (30%) while the Eurozone average was much lower (27%).

Keywords: expenditure, secondary, education, Eurozone

1. Εισαγωγή

Η εκπαίδευση προσφέρει ποικιλία οφελών. Στις προηγμένες κοινωνίες, είναι σαφές ότι ένα λογικό επίπεδο αλφαριθμητισμού είναι απαραίτητο, προκειμένου κάποιος να μην βρεθεί σε πολύ μειονεκτική/δύσκολη θέση στην καθημερινή του ζωή. Οι ανεπτυγμένες χώρες, λοιπόν, θεωρούν, συνήθως, σημαντικό το ότι ο πληθυσμός θα πρέπει να εκπαιδευτεί σε κάποιο ελάχιστο επίπεδο, και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την επιβολή της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, συνήθως «δωρεάν», όπως συμβαίνει στην Ελλάδα και σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες.

Αναμφίβολα, η εκπαίδευση είναι προς όφελος του κάθε ατόμου. Μέσω της πραγματοποίησης της εκπαίδευσης, το άτομο δημιουργεί το ανθρώπινο κεφάλαιο του και είναι, έτσι, σε θέση να διεκδικήσει υψηλότερο ποσοστό αμοιβής στην αγορά εργασίας (Weale, 1994). Άλλωστε, τις πέντε τελευταίες δεκαετίες, οι θεωρητικές προσεγγίσεις κατατείνουν στη διαπίστωση ότι η εκπαίδευση αποτελεί τον κύριο θεσμικό μηχανισμό παραγωγής, συσσώρευσης και διάχυσης ανθρώπινου κεφαλαίου και, συγχρόνως, παράγοντα/μεταβλητή «κλειδί» της οικονομικής μεγέθυνσης (Τσαμαδιάς, Σταϊκούρας, Πέγκας, 2010; Τσαμαδιάς, Σταϊκούρας, 2004; Benos, 2007).

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση πρέπει να θεωρούνται τομείς με προτεραιότητα για επενδύσεις, καθώς η υψηλή απόδοση τους μπορεί να αντισταθμίσει το κόστος τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 30 Νοεμβρίου 2005 και 3 Ιουλίου 2008). Η εκπαίδευση είναι μία από τις πιο σημαντικές υπηρεσίες που παρέχονται από τις κυβερνήσεις, σχεδόν σε κάθε χώρα παγκοσμίως (Shah, Werner, 2006). Η δημόσια χρηματοδότηση παρέχει ένα πολύ μεγάλο μέρος των επενδύσεων στην εκπαίδευση, αλλά είναι γεγονός ότι, ο ρόλος των ιδιωτικών πηγών έχει γίνει σημαντικός. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, ενώ οι δημόσιες δαπάνες για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης αυξήθηκαν στις περισσότερες χώρες μεταξύ του 2000 και του 2006, οι ιδιωτικές δαπάνες για εκπαίδευση αυξήθηκαν ακόμη περισσότερο, σχεδόν στα τρία τέταρτα των χωρών του ΟΟΣΑ. Σαν αποτέλεσμα, η μείωση στο μερίδιο της δημόσιας χρηματοδότησης στην εκπαίδευση, έφτασε μέχρι και τις 5 ποσοστιαίες μονάδες σε μερικές χώρες όπως η Σλοβακία και η Πορτογαλία. Μειώσεις του μεριδίου των δημοσίων δαπανών στις συνολικές δαπάνες για την εκπαίδευση και, κατά συνέπεια, αύξηση του μεριδίου των ιδιωτικών δαπανών, δεν συνάδουν απαραίτητα με τις περικοπές (σε πραγματικούς όρους) των δημοσίων δαπανών. Στην πραγματικότητα, πολλές χώρες του ΟΟΣΑ με τη μεγαλύτερη αύξηση των ιδιωτικών δαπανών έχουν παρουσιάσει, επίσης, τη μεγαλύτερη αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης της εκπαίδευσης. Αυτό δείχνει ότι, η αύξηση των ιδιωτικών δαπανών τείνει όχι να υποκαθιστά τις δημόσιες επενδύσεις, αλλά να τις συμπληρώνει (OECD, 2009).

Σε ότι αφορά τις δημόσιες δαπάνες για εκπαίδευση συνολικά, αλλά και ειδικότερα για δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ως ποσοστό του Α.Ε.Π. (έτος 2005), η Ελλάδα βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις κατάταξης ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης (1,41% με μέσο όρο Ευρωζώνης 2,16%) (EUROSTAT, 2008). Αντίθετα, η Ελλάδα κατέχει μια από τις πρώτες θέσεις μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης, λόγω του υψηλού ποσοστού ιδιωτικών δαπανών για εκπαίδευση. Σύμφωνα με τη Eurostat (EUROSTAT, 2001) οι ιδιωτικές δαπάνες για εκπαίδευση κατέχουν το 2,4% του οικογενειακού προϋπολογισμού, το οποίο αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ιδιωτικών δαπανών για εκπαίδευση των νοικοκυριών στην Ελλάδα, γίνεται για φροντιστηριακά μαθήματα (ιδιαίτερα και μη), ειδικά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Σύμφωνα με έρευνα, 8 στους 10 μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, πηγαίνουν σε φροντιστήριο και 1 στους 2 κάνει ιδιαίτερα μαθήματα (Psacharopoulos, Papakonstantinou, 2005). Εκτός, όμως, από τα φροντιστηριακά μαθήματα στις ιδιωτικές δαπάνες για δευτεροβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνονται και οι δαπάνες για: γραφική ύλη (μολύβια, στυλό, χαρτιά, κ.α.), σχολικά βοηθήματα (βιβλία, λεξικά κ.α.), καλλιτεχνικές και αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες (χορός, ζωγραφική, ποδόσφαιρο, μπάσκετ κ.α.), μετακίνηση παιδιών από και προς το σχολείο (βενζίνη κ.α.) και για φοίτηση σε ιδιωτικό σχολείο (δίδακτρα).

Τις δαπάνες για δευτεροβάθμια εκπαίδευση στις αρχές του 21^{ου} αιώνα των χωρών που ανήκουν στην Ευρωζώνη εξετάζει και η συγκεκριμένη εργασία, μέσω της επισκόπησης ευρημάτων εμπειρικών μελετών. Ειδικότερα, πραγματοποιούνται διακρατικές συγκρίσεις και εξετάζεται η θέση της Ελλάδας σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης.

2. Η Χρηματοδότηση της Εκπαίδευσης.

Από τον 19^ο αιώνα και ειδικότερα από τότε που καθιερώθηκε η υποχρεωτική στοιχειώδης εκπαίδευση, οι κυβερνήσεις όλων των χωρών ανέλαβαν τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης μέσω των κρατικών προϋπολογισμών. Αυτή η κίνηση θεωρήθηκε δικαιολογημένη λόγω του ότι η εκπαίδευση αποτελεί ένα βασικό αγαθό (merit good), το οποίο θα πρέπει να είναι διαθέσιμο σε όλους άσχετα από την οικονομική τους δυνατότητα. Η συγκεκριμένη πολιτική της κρατικής χρηματοδότησης μπόρεσε να εφαρμοστεί μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960, διότι η ζήτηση για εκπαίδευση περιοριζόταν αρχικά στη βασική και μετά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, κύκλοι οι οποίοι είχαν χαμηλό κόστος ανά μαθητή και συνεπώς η κάλυψη των εξόδων από το κράτος ήταν δυνατή. Επιπλέον, μόνο ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18 έως 25 ετών φοιτούσε στα Πανεπιστήμια και έτσι ακόμα και η τριτοβάθμια εκπαίδευση σε πολλές χώρες, ιδίως Ευρωπαϊκές, επωμίστηκε από το κράτος. Όσον αφορά φυσικά στην Ελλάδα και σύμφωνα πάντα με το άρθρο 16 του Συντάγματος της Ελλάδος, η χρηματοδότηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης πραγματοποιείται από το κράτος και η Ιδιωτική Ανώτατη Εκπαίδευση απαγορεύεται (Ψαχαρόπουλος, 1999; Psacharopoulos, 2003).

Μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου και πιο συγκεκριμένα μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1960, οι ραγδαίες εξελίξεις στα πεδία της γνώσης, της τεχνολογίας, της οικονομίας αλλά και της αγοράς εργασίας, είχαν ως αποτέλεσμα να παρατηρηθεί αύξηση της ζήτησης για εκπαίδευση, ειδικά για τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το γεγονός αυτό, είχε σαν συνέπεια τη θεαματική αύξηση των δαπανών. Έτσι, το πρόβλημα της χρηματοδότησης της εκπαίδευσης, που υπήρχε από το παρελθόν, έγινε ακόμη εντονότερο. Οι περισσότερες χώρες της Βόρειας Αμερικής, καθώς και της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, προκειμένου να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αυτό, θέσπισαν νέες διαδικασίες ροής των πόρων, υιοθετώντας σύγχρονες προσεγγίσεις της οικονομικής επιστήμης. Αυτό, λοιπόν, που χαρακτηρίζει το κλείσιμο του 20^{ου} αιώνα είναι η αναθεώρηση της φιλοσοφίας και των πολιτικών χρηματοδότησης της εκπαίδευσης. Οι μεταβολές που πραγματοποιήθηκαν ήταν τόσο ριζικές που να δικαιολογούν τη χρήση του όρου «αλλαγή χρηματοδοτικού παραδείγματος» (Τσαμαδιάς, 2010; Busse, Wurzburg, Zappacosta, 2003).

Συνοπτικά, θα αναφερθούν κάποια καινοτομικά μέτρα που ελήφθησαν στην εκπαίδευση (Ψαχαρόπουλος, 1999):

0. *Ανάκτηση του κόστους (cost recovery)*. Η μέθοδος αυτή βασίζεται στη πληρωμή διδάκτρων ακόμα και γι' αυτούς που φοιτούν σε δημόσια πανεπιστήμια, ώστε να συμβάλλουν στο κόστος των σπουδών τους.
1. *Ιδιωτική Εκπαίδευση*. Πραγματοποιείται πληρωμή διδάκτρων. Με τη μέθοδο αυτή εκτονώνεται κατά κάποιο τρόπο η πίεση στο δημόσιο ταμείο για τη χρηματοδότηση όλου του φάσματος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ελευθερώνονται πόροι, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη βελτίωση της κρατικής εκπαίδευσης.
2. *Φοιτητικά δάνεια*. Δάνεια που παίρνουν οι φοιτητές για να καλύψουν τα δίδακτρα και το διαφυγόν εισόδημα τους, σε περίπτωση που δεν έχουν τρέχον οικογενειακό εισόδημα. Το δάνειο το ξεπληρώνει ο φοιτητής μετά την αποφοίτηση και μάλιστα, υπάρχουν μερικά σχήματα δανείων που επιτρέπουν την εξόφληση αφού ο απόφοιτος βρει δουλειά.
3. *Κουπόνια (vouchers)*. Η μέθοδος αυτή συνίσταται στο να δώσει το κράτος εκείνο που μπορεί να ξοδέψει στο φοιτητή ή την οικογένεια του, προκειμένου να φοιτήσει σε όποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα θέλει.

Η χρηματοδότηση είναι μια έννοια άμεσα συνδεδεμένη με την έννοια των δαπανών. Πρόκειται για δύο έννοιες, οι οποίες πολύ συχνά εναλλάσσονται και ίσως θεωρούνται, από

ορισμένους, το ίδιο πράγμα. Σε ότι αφορά το Κράτος, από τεχνική άποψη, η χρηματοδότηση είναι τα χρήματα που παρέχονται από την κεντρική κυβέρνηση στην τοπικής αυτοδιοίκησης και κατ' επέκταση στα σχολεία. Από την άλλη μεριά, οι δαπάνες είναι τα χρήματα που ξοδεύονται από την τοπική αυτοδιοίκηση και τα σχολεία για την εκπαίδευση και δεν αντιστοιχούν πάντα στα παρεχόμενα χρήματα. Τόσο η χρηματοδότηση όσο και οι δαπάνες μπορούν να εξεταστούν εκ των υστέρων (πραγματική χρηματοδότηση, απολογιστικές δαπάνες), ή/και εκ των προτέρων (προβλεπόμενη χρηματοδότηση, προϋπολογιζόμενες δαπάνες) (Bolton, 2009).

Στην πράξη, υπάρχουν διαφορές στις στατιστικές χρήσεις της χρηματοδότησης και των δαπανών (Bolton, 2009):

- Η χρηματοδότηση «κοιτάζει» πιο μπροστά. Ανάλογα με το στάδιο του κύκλου επανεξέτασης των δαπανών, τα σχεδιαζόμενα επίπεδα χρηματοδότησης, μπορούν να αφορούν σε βάθος χρόνου έως και κάποιων ετών. Στον αντίποδα, οι προϋπολογιζόμενες δαπάνες της τοπικής αυτοδιοίκησης, πραγματοποιούνται σε ετήσια βάση και έτσι μπορούμε να ενημερωθούμε σχετικά μόνο για το τρέχον ή το επόμενο έτος.
- Η χρηματοδότηση εξετάζεται σε ένα γενικότερο επίπεδο, ενώ τα στοιχεία των δαπανών μπορούν να αναλυθούν λεπτομερώς. Οι δαπάνες μπορούν να εξεταστούν, παραδείγματος χάρη, ανά επίπεδο εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, κλπ), ανά είδος (δαπάνες για εκπαιδευτικό προσωπικό, εξοπλισμό, κλπ), καθώς και ανά μεμονωμένο σχολείο.

Το κόστος στην Εκπαίδευση, ιδιωτικό και κοινωνικό, συγκροτείται από δύο συνιστώσες: το άμεσο και το έμμεσο. Πιο συγκεκριμένα (Τσαμαδιάς, 2010):

4. *Άμεσο Ιδιωτικό Κόστος (Direct Private Cost)* είναι οι δαπάνες του ατόμου για εκπαίδευση σε ένα ορισμένο κύκλο εκπαίδευσης.
5. *Έμμεσο Ιδιωτικό Κόστος (Indirect Private Cost)* ενός ατόμου για εκπαίδευση σε ένα ορισμένο κύκλο εκπαίδευσης, είναι τα διαφυγόντα έσοδα από την πώληση/μίσθωση των συντελεστών οι οποίοι αποτελούν ιδιοκτησία του.
6. *Άμεσο Κοινωνικό Κόστος (Direct Social Cost)* είναι οι δαπάνες της κοινωνίας για την αγορά/μίσθωση των εισροών σε ένα ορισμένο κύκλο εκπαίδευσης.
7. *Έμμεσο Κοινωνικό Κόστος (Indirect Social Cost)* είναι το κόστος ευκαιρίας της κοινωνίας για τους όλους τους πόρους που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία εκπαίδευσης για ένα ορισμένο κύκλο εκπαίδευσης και δεν αποτελούν στοιχεία του άμεσου κόστους.

Η έννοια του κόστους ευκαιρίας, είναι μια έννοια που χρησιμοποιείται για να καλύψει κενά που υπάρχουν στην κοστολόγηση, όταν αυτή περιλαμβάνει δαπάνες που αναφέρονται σε «χαμένες ευκαιρίες» σε προσωπικό ή κοινωνικό επίπεδο. Ειδικότερα, ο όρος *κόστος ευκαιρίας* αναφέρεται στη χρηματική αξία των ενεργειών/πόρων, οι οποίες ίσως να μην είναι άμεσα μετρήσιμες και η αποτίμησή τους γίνεται με την ενδεικτική τιμή της πλέον παραγωγικής εναλλακτικής, ποσοτικοποιημένης χρήσης τους (Ματθαίου, Δημάκος, Καρατζιά, 1999).

Επιπλέον, το κόστος της εκπαίδευσης διακρίνεται σε τρέχον/λειτουργικό (current) και σε κεφαλαιουχικό (capital) κόστος. Το λειτουργικό μέρος των δαπανών για εκπαίδευση, το οποίο είναι σε πολλές περιπτώσεις το 90% της συνολικής δαπάνης (Ψαχαρόπουλος, 1999), περιλαμβάνει τις αμοιβές του εκπαιδευτικού προσωπικού, τα βιβλία και το εκπαιδευτικό υλικό, τα ενοίκια κτιρίων κ.α.. Από την άλλη μεριά, το κεφαλαιουχικό κόστος περιλαμβάνει τις δαπάνες για επένδυση και αγορά ειδών που διαρκούν περισσότερο από ένα χρόνο, όπως την αγορά ή την ανακατασκευή κτιρίων, καθώς και την αγορά βαρέως εξοπλισμού ή οχημάτων (UNESCO, 2009).

2.1 Η Χρηματοδότηση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στις Αρχές του 21^{ου} αιώνα. Επισκόπηση Ευρημάτων Εμπειρικών Ερευνών για τις Χώρες της Ευρωζώνης.

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι θεμελιώδης βαθμίδα του εκπαιδευτικού συστήματος. Είναι, το επίπεδο, όπου επιλέγονται οι μελλοντικοί φοιτητές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και αποκτούν βασικές δεξιότητες. Οι μαθητές εισέρχονται στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως παιδιά και την αφήνουν ως νέοι ενήλικες. Αυτό που βιώνουν εκεί, θα επηρεάσει την πορεία του υπόλοιπου της ζωής τους. Είναι το επίπεδο στο οποίο οι νέοι εδραιώνουν τις βασικές γνώσεις, που τους παρείχε το δημοτικό σχολείο και αποκτούν την κουλτούρα που θα τους επιτρέψει να είναι χρήσιμοι πολίτες για την κοινωνία. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι μαθητές χτίζουν τη γνώση τους μέσω της εμπειρίας και των πειραμάτων και, φυσικά, διδάσκονται ουσιαστικής σημασίας θέματα όπως η επιστήμη, η υγεία, η εκπαίδευση και η τεχνολογία. Τέλος, οι νέοι μαθαίνουν πώς να σκέφτονται, πώς να ζουν, πώς να εργάζονται και πώς να συνεργάζονται με άλλους (Lewin, Caillods, 2001).

Όπως γίνεται αντιληπτό, ο ρόλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι πολύ σημαντικός και ουσιαστικός για τη ζωή ενός ανθρώπου. Για τη διευκόλυνση του συγκεκριμένου ρόλου, μεγάλο μερίδιο ευθύνης έχει και η χρηματοδότηση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στους πίνακες που ακολουθούν, παρουσιάζονται ευρήματα εμπειρικών ερευνών του Ο.Ο.Σ.Α., της Eurostat, της UNESCO και της Παγκόσμιας Τράπεζας Δεδομένων, σχετικά με τη χρηματοδότηση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωζώνης στις αρχές του 21^{ου} αιώνα (Πίνακες 3, 4, 5, 6 και 7) καθώς και των παραγόντων που την επηρεάζουν (Πίνακες 1 και 2). Σημειώνεται ότι, η Σλοβενία εντάχθηκε στην Ευρωζώνη το 2007, η Μάλτα και η Κύπρος το 2008, η Σλοβακία το 2009 και η Εσθονία το 2011. Επομένως οι μέσοι όροι που αναφέρονται στην Ευρωζώνη, αφορούν το σύνολο των χωρών που ανήκουν σε αυτήν τη δεδομένη χρονιά.

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι συνολικές εγγραφές μαθητών (student enrolment) στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα στις χώρες της Ευρωζώνης, ανεξαρτήτως ηλικίας, για τα έτη 2001, 2003, 2005, 2007, 2011 και 2013:

Πίνακας 1. Συνολικές εγγραφές μαθητών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση

α/α	Χώρες Ευρωζώνης	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013
		Αριθμός Εγγραφών	Αριθμός Εγγραφών	Αριθμός Εγγραφών	Αριθμός Εγγραφών	Αριθμός Εγγραφών	Αριθμός Εγγραφών	Αριθμός Εγγραφών
1	Αυστρία	749.135	764.426	781.292	777.792	762.981	723.523	706.502
2	Βέλγιο	1.125.256	1.181.327	814.539	825.293	810.411	802.659	1.206.574
3	Γαλλία	5.876.047	5.859.127	6.036.192	5.940.366	5.861.961	5.888.388	5.913.849
4	Γερμανία	8.387.525	8.446.559	8.289.699	7.981.848	7.740.935	7.528.270	7.289.387
5	Ελλάδα	743.462	713.850	715.537	682.012	...	692.302	694.933
6	Εσθονία						90.717	80.840
7	Ιρλανδία	328.424	320.620	317.337	316.015	326.543	331.047	342.944
8	Ισπανία	3.183.282	3.052.662	3.107.816	3.080.161	3.065.017	3.248.018	3.296.359
9	Ιταλία	4.433.892	4.528.300	4.507.408	4.553.163	4.575.921	4.630.305	4.594.302
10	Κάτω Χώρες	1.402.928	1.415.170	1.410.547	1.444.057	1.462.461	1.538.898	1.555.002
11	Κύπρος					64.557	62.894	60.793
12	Λουξεμβούργο	33.606	34.716	35.946	38.209	...	43.177	46.256
13	Μάλτα					39.682	32.227	30.989
14	Πορτογαλία	813.172	766.172	669.529	680.338	709.519	725.804	798.925

15	Σλοβακία					568.629	530.300	481.574
16	Σλοβενία			152.720		142.349	134.861	147.563
17	Φινλανδία	499.882	508.063	430.596	432.607	428.332	422.872	541.021
Σύνολο χωρών Ευρωζώνης		28.723.586	28.701.620	28.167.248	27.739.150	27.401.630	27.426.262	27.7063.396
Σύνολο χωρών ΕΕ		45.512.768	45.582.608	44.379.728	42.931.352	42.140.972	41.205.616	43.129.028
Σύνολο χωρών ΟΟΣΑ		101.136.352	102.942.856	102.181.848	101.995.016	101.840.128	101.843.576	107.190.864

Πηγή: (Worldbank / World Databank).

Σύμφωνα με τον Πίνακα 1, μειωμένες κατά 3,3% εμφανίζονται οι συνολικές εγγραφές μαθητών της Ευρωζώνης το 2013 (27.763.396) στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε σχέση με το 2001 (28.723.586), παρά την ένταξη 5 επιπλέον χωρών (Σλοβενία, Σλοβακία, Μάλτα, Κύπρος, Εσθονία) από το 2007 και μετά. Μείωση της τάξης του 6,5% (από 743.462 σε 694.933) εμφανίζει και η Ελλάδα την περίοδο 2001-2013 στις εγγραφές μαθητών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ από το 2011 και μετά παρατηρείται μια μικρή άνοδος. Εντύπωση προκαλεί η περίπτωση του Βελγίου που, ενώ για το διάστημα 2001-2011 παρατηρείται μείωση κατά 28,7% στις εγγραφές μαθητών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στα επόμενα δυο χρόνια (εως 2013) εμφανίζει μια απότομη αύξηση μεγέθους 33,5% (από 802.659 το 2011 σε 1.206.574 το 2013).

Ο παρακάτω Πίνακας 2 περιλαμβάνει τον αριθμό των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των χωρών της Ευρωζώνης, για τα έτη 2001, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011 και 2013:

Πίνακας 2. Αριθμός εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

α/α	Χώρες Ευρωζώνης	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013
		Αριθμός Εκπ/κων	Αριθμός Εκπ/κων	Αριθμός Εκπ/κων	Αριθμός Εκπ/κων	Αριθμός Εκπ/κων	Αριθμός Εκπ/κων	Αριθμός Εκπ/κων
1	Αυστρία	...	72.629	71.135	71.710	74.202	74.754	73.056
2	Βέλγιο	108.755	117.726	127.706
3	Γαλλία	506.304	510.943	528.062	490.955	469.085	463.976	457.049
4	Γερμανία	588.329	595.388	595.635	593.011	584.737	584.535	580.537
5	Ελλάδα	78.963	83.004	86.365	86.513
6	Εσθονία						10.344	...
7	Ιρλανδία
8	Ισπανία	292.759	274.801	280.030	285.033	290.569	293.861	...
9	Ιταλία	441.168	428.177	427.646	450.757	403.878
10	Κάτω Χώρες	...	108.149	107.410	108.440	109.140	113.370	110.183
11	Κύπρος					6.512	6.466	6.368
12	Λουξεμβούργο	3.125	3.279	3.493	3.755	...	5.008	...
13	Μάλτα					...	3.876	3.640
14	Πορτογαλία	83.651	87.302	93.803	92.965	97.491	96.447	81.749
15	Σλοβακία					45.956	45.438	42.882
16	Σλοβενία				16.179	15.501	15.047	14.657
17	Φινλανδία	37.925	41.555	41.982	44.170	43.319	44.493	42.578

Σύνολο χωρών Ευρωζώνης	2.249.134	2.455.159	2.506.390	2.483.086	2.416.644	2.381.751	2.370.008
Σύνολο χωρών ΕΕ	3.715.635	3.722.893	3.828.409	3.764.144	3.661.313	3.582.427	3.640.435
Σύνολο χωρών ΟΟΣΑ	7.109.493	7.298.950	7.438.986	7.504.182	7.542.191	7.506.533	7.691.460

Πηγή: (Worldbank / World Databank).

Αύξηση παρατηρείται, όπως φαίνεται στον Πίνακα 2, από το 2001 μέχρι το 2005 στο σύνολο των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Ευρωζώνης, οι οποίοι όμως μειώνονται από το 2005 και μετά και από τα 2.506.390 φτάνουν το 2013 τα 2.370.008 (μείωση 5,4%). Στην Ελλάδα, οι εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αυξάνονται αρκετά από το 2001 (78.963) έως το 2007 (86.513), μία αύξηση της τάξης του 8,7%. Την ίδια περίοδο (2001-2007) οι εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ιταλία αυξάνονται κατά 2,1%, ενώ από το 2007 μέχρι και το 2013 παρατηρείται μια μείωση που αγγίζει το 10,4% καθώς από 450.757 φτάνουν τους 403.878. Τέλος, αξιοσημείωτη είναι η αύξηση που εμφανίζεται στους εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Λουξεμβούργου, οι οποίοι από 3.125 που ήταν το 2001 έφτασαν τους 5.008 το 2011 (αύξηση 37,6%).

Στον Πίνακα 3 που έπεται, παρουσιάζονται οι δαπάνες για δημόσιους υπαλλήλους απασχολούμενους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό των συνολικών δημόσιων δαπανών για δευτεροβάθμια εκπαίδευση στις χώρες της Ευρωζώνης, για τα έτη 2001, 2003, 2005, 2007, 2009 και 2011:

Πίνακας 3. Δαπάνες για δημόσιους υπαλλήλους απασχολούμενους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό των συνολικών δημόσιων δαπανών για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση

α/α	Χώρες Ευρωζώνης	2001		2003		2005		2007		2009		2011	
		%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.
1	Αυστρία	80.9	4	78.2	5	78.7	4	77.6	5	77.7	5	74.9	9
2	Βέλγιο	86.5	2	88.8	2	87.5	2	86.7	2	88.2	1	87.4	2
3	Γαλλία	74.5	8	76.2	7	76,2	6	75.4	7	73.8	11	76	8
4	Γερμανία	...	-	...	-	...	-	78	4	77.2	7	77.3	6
5	Ελλάδα	79	5	80.6	4	80.9	3	...	-	...	-	...	-
6	Εσθονία											...	-
7	Ιρλανδία	72.4	10	75.4	8	73.1	8	70.9	8	77.4	6	74.8	10
8	Ισπανία	81.8	3	77.8	6	73.6	7	75.4	7	76	9	76.7	7
9	Ιταλία	77.4	6	81	3	76.4	5	79.6	3	80.6	4	81.1	5
10	Κάτω Χώρες	73.1	9	71.3	10	70.4	10	67.3	9	69.2	12	70.1	12
11	Κύπρος									80.9	3	86.4	3
12	Λουξεμβούργο	76.4	7	72.8	9	71.8	9	75.8	6	74.4	10	82	4
13	Μάλτα									76.6	8	58.8	14
14	Πορτογαλία	89	1	90.9	1	92.1	1	91.3	1	81.6	2	89.7	1
15	Σλοβακία									61.2	13	62.8	13
16	Σλοβενία							...	-	...	-	72	11
17	Φινλανδία	61.4	11	57.9	11	59.5	11	58.8	10	58.7	14	57.4	15
	M.O. χωρών Ευρωζώνης	77.88		76.30		75.97		75.39		75.25		80.23	
	M.O. χωρών ΕΕ	

Σύμφωνα με τον Πίνακα 3, ο μέσος όρος των δαπανών για δημόσιους υπαλλήλους απασχολούμενους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό των συνολικών δημόσιων δαπανών για δευτεροβάθμια εκπαίδευση της Ευρωζώνης, εμφανίζει μείωση από το 2001 (77,88%) έως το 2009 (75,25%) η οποία αγγίζει το 2,63%, ενώ μέσα στα επόμενα δύο έτη δηλαδή έως το 2011, οι δαπάνες αυξάνονται κατά 5% και ο μέσος όρος αγγίζει το 80,23%. Σε ότι αφορά την Ελλάδα, ο μέσος όρος των συγκεκριμένων δαπανών για δημόσιους υπαλλήλους απασχολούμενους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αυξάνεται από το 2001 έως το 2005 και φτάνει σε ποσοστό 80,9%, το οποίο κατατάσσει την Ελλάδα μέσα στις 3 πρώτες χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά. Στις 2 πρώτες θέσεις για το 2005 βρίσκονται η Πορτογαλία (92,1%) και το Βέλγιο (87,5%). Τα μικρότερα ποσοστά δαπανών για δημόσιους υπαλλήλους απασχολούμενους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε σχέση με τις συνολικές δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση για το 2005, εμφανίζουν οι Κάτω Χώρες (70,4%) και η Φινλανδία (59,5%).

Στον Πίνακα 4, παρουσιάζονται οι δαπάνες ανά μαθητή για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης στις χώρες της Ευρωζώνης, για τα έτη 2001, 2003, 2005, 2007, 2009 και 2011:

Πίνακας 4. Δαπάνες ανά μαθητή για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση (από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης)

a/a	Χώρες Ευρωζώνης	2001		2003		2005		2007		2009		2011	
		Σε \$	Δ.Κ.	Σε \$	Δ.Κ.	Σε \$	Δ.Κ.	Σε \$	Δ.Κ.	Σε \$	Δ.Κ.	Σε \$	Δ.Κ.
1	Αυστρία	8.562	2	8.943	2	9.751	2	10.641	2	12.589	2	13.607	3
2	Βέλγιο	7.912	5	7.708	5	7.731	6	8.992	6	10.775	5	11.732	6
3	Γαλλία	8.107	4	8.653	3	8.927	3	9.532	4	10.696	6	11.109	8
4	Γερμανία	6.620	6	7.173	7	7.636	8	7.841	9	9.285	8	10.275	9
5	Ελλάδα	3.768	12	4.954	12	8.423	4	...	-	...	-	...	-
6	Εσθονία											6.389	15
7	Ιρλανδία ¹	5.245	11	6.374	10	7.500	9	9.375	5	11.831	3	11.502	7
8	Ισπανία	5.442	10	6.418	9	7.211	11	8.730	7	10.111	7	9.625	11
9	Ιταλία	8.258	3	7.938	4	7.648	7	8.004	8	9.112	9	8.585	13
10	Κάτω Χώρες	6.403	8	6.996	8	7.741	5	10.248	3	11.793	4	12.100	5
11	Κύπρος ¹									...	-	12.632	4
12	Λουξεμβούργο	11.091	1	17.078	1	18.845	1	17.928	1	19.324	1	16.182	2
13	Μάλτα ¹									...	-	18.719	1
14	Πορτογαλία	5.976	9	6.094	11	6.473	12	6.833	12	8.709	11	8.676	12
15	Σλοβακία									4.658	13	4.938	16
16	Σλοβενία							7.267	11	8.670	12	8.568	14
17	Φινλανδία	6.537	7	7.402	6	7.324	10	7.829	10	8.947	10	9.792	10
	M.O. χωρών Ευρωζώνης	6.449		7.978		8.768		9.435		10.500 [^]		10.902 [^]	
	M.O. χωρών ΕΕ	6.963		7.924		7.399		8.118		9.513		9.615	

<i>Μ.Ο. χωρών ΟΟΣΑ</i>	6.510	6.962	7.804	8.267	9.312	9.280
------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Πηγές: (OECD-Education at a glance 2004), (OECD-Education at a glance 2006), (OECD-Education at a glance 2008), (OECD-Education at a glance 2010), (OECD-Education at a glance 2011), (OECD-Education at a glance 2012), (OECD-Education at a glance 2014), (UNESCO Institute for Statistics).

Σημειώσεις: Δ.Κ.: Δείκτης Κατάταξης.

(...): ελλείπουσα τιμή.

(^): εκτίμηση συγγραφέως.

(¹): μόνο από δημόσιες πηγές χρηματοδότησης για το 2011.

Από τον Πίνακα 4, διακρίνεται μια εντυπωσιακή αύξηση της Ελλάδας στις δαπάνες ανά μαθητή για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση από το 2001 (3.768\$) έως το 2005 (8.423\$), αύξηση της τάξης του 55,3%, γεγονός που από την τελευταία θέση κατάταξης ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης την έφτασε στην 4^η θέση. Για το ίδιο έτος, τις μεγαλύτερες δαπάνες ανά μαθητή εμφανίζουν το Λουξεμβούργο (18.845\$) και η Αυστρία (9.751\$) και τις χαμηλότερες η Φινλανδία (7.324\$) και η Ισπανία (7.211\$). Τέλος, ο μέσος όρος των δαπανών ανά μαθητή στην Ευρωζώνη εμφανίζει μεγάλη αύξηση, από το 2001 έως το 2013, η οποία αγγίζει το 40,8%.

Στον Πίνακα 5 που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι δαπάνες ανά μαθητή για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης στις χώρες της Ευρωζώνης, για τα έτη 2001, 2003, 2005, 2007, 2009 και 2011:

Πίνακας 5. Δαπάνες ανά μαθητή για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. (από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης)

α/α	Χώρες Ευρωζώνης	2001		2003		2005		2007		2009		2011	
		%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.
1	Αυστρία	30	2	29	4	29	4	29	2	32	2	32	2
2	Βέλγιο	29	3	26	5	24	8	26	5	29	5	29	5
3	Γαλλία	30	2	30	3	30	3	29	2	32	2	31	3
4	Γερμανία	26	4	26	5	25	8	23	6	26	7	25	8
5	Ελλάδα	22	7	24	6	33	1	...	-	...	-	...	-
6	Εσθονία											28	6
7	Ιρλανδία	18	8	19	8	20	11	21	8	30 ¹	4	27 ¹	7
8	Ισπανία	25	5	26	5	26	7	28	3	31	3	30	4
9	Ιταλία	33	1	30	3	28	5	26	5	28 ¹	6	25 ¹	8
10	Κάτω Χώρες	22	7	22	7	22	10	26	5	29	5	28	6
11	Κύπρος									...	-	...	-
12	Λουξεμβούργο	23	6	31	2	27	6	22	7	23	9	18	10
13	Μάλτα									...	-	...	-
14	Πορτογαλία	33	1	35	1	32	2	30	1	35 ¹	1	34 ¹	1
15	Σλοβακία									21	10	20	9
16	Σλοβενία							27	4	32	2	30	4
17	Φινλανδία	25	5	26	5	24	9	22	7	25	8	25	8
<i>Μ.Ο. χωρών Ευρωζώνης</i>		26		27		27		26		29 [^]		27 [^]	
<i>Μ.Ο. χωρών ΕΕ</i>		26		27		26		25		27		26	

<i>Μ.Ο. χωρών ΟΟΣΑ</i>	26	26	26	24	27	26
------------------------	----	----	----	----	----	----

Πηγές: (OECD-Education at a glance 2004), (OECD-Education at a glance 2006), (OECD-Education at a glance 2008), (OECD-Education at a glance 2010), (OECD-Education at a glance 2011), (OECD-Education at a glance 2012), (OECD-Education at a glance 2014), (UNESCO Institute for Statistics).

Σημειώσεις: Δ.Κ.: Δείκτης Κατάταξης.

(...): ελλείπουσα τιμή.

(^): εκτίμηση συγγραφέως.

(¹): μόνο από δημόσιες πηγές χρηματοδότησης.

Οι δαπάνες ανά μαθητή ως ποσοστό του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., φαίνεται, από τον Πίνακα 5, ότι αυξήθηκαν για την Ελλάδα από το 2001 έως το 2005 κατά 11 ποσοστιαίες μονάδες (από 22% σε 33%), γεγονός που ανέβασε την Ελλάδα από την 7^η θέση στην 1^η θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης, ο μέσος όρος της οποίας αγγίζει το 27% για το 2005. Για το έτος 2011, τις περισσότερες δαπάνες ανά μαθητή για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. εμφανίζουν η Πορτογαλία (34%), η Αυστρία (32%) και η Γαλλία (31%) και τις λιγότερες η Σλοβακία (20%) και το Λουξεμβούργο (18%).

Στον παρακάτω Πίνακα 6, παρουσιάζονται οι δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό των συνολικών δημόσιων εκπαιδευτικών δαπανών στις χώρες της Ευρωζώνης, για τα έτη 2001, 2003, 2005, 2007, 2009 και 2011:

Πίνακας 6. Δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό των συνολικών δημόσιων εκπαιδευτικών δαπανών

α/α	Χώρες Ευρωζώνης	2001		2003		2005		2007		2009		2011	
		%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.
1	Αυστρία	45.2	4	48.9	1	45.9	4	46.3	2	46.7	3	45.4	2
2	Βέλγιο	43.3	5	42.6	4	43.1	5	42.9	5	43.3	7	42.8	6
3	Γαλλία	49.8	1	48.9	1	47.1	2	45.3	3	45.3	5	44.4	4
4	Γερμανία	49.0	2	48.6	2	47.7	1	47.1	1	46.2	4	44.6	3
5	Ελλάδα	35.4	10	36.5	8	33.9	11	38.0	10	...	-	...	-
6	Εσθονία											36.4	12
7	Ιρλανδία	34.4	11	35.3	9	34.8	10	34.3	11	33.6	13	34	13
8	Ισπανία	41.8	7	40.3	6	39.5	8	38.1	9	37.5	12	37	11
9	Ιταλία	48.7	3	47.1	3	46.5	3	45.1	4	43.1	8	42.3	8
10	Κάτω Χώρες	39.8	9	38.4	7	39.4	9	40.5	7	40.6	11	40.2	10
11	Κύπρος									41.4	10	42.6	7
12	Λουξεμβούργο	...	-	...	-	...	-	...	-	...	-	...	-
13	Μάλτα									47.3	1	64.6	1
14	Πορτογαλία	42.4	6	41.0	5	40.8	7	39.5	8	44.9	6	43.7	5
15	Σλοβακία									47.1	2	44.6	3
16	Σλοβενία							...	-	...	-	36.4	12
17	Φινλανδία	40.1	8	41.0	5	41.9	6	42.6	6	42.5	9	42	9
	<i>Μ.Ο. χωρών Ευρωζώνης</i>	42.5		42.6		43.1		42.9		43.1		42.7 [^]	
	<i>Μ.Ο. χωρών ΕΕ</i>	
	<i>Μ.Ο. χωρών ΟΟΣΑ</i>	

Πηγή: (UNESCO Institute for Statistics).

Σημειώσεις: Δ.Κ.: Δείκτης Κατάταξης.

(...): ελλείπουσα τιμή.

(^): εκτίμηση συγγραφέως.

Σύμφωνα με τον Πίνακα 6, η Ελλάδα από το 2005 έως το 2007 αύξησε τις δημόσιες δαπάνες της για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση κατά 4,1% (από 33,9% σε 38%). Όμως, παρά την αύξηση αυτή, συνεχίζει να εμφανίζεται ως μια από τις χώρες με τις λιγότερες δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση μαζί με την Ιρλανδία (34,3%). Κοντά στο ποσοστό της Ελλάδας, για το 2007, κινείται και η Ισπανία (38,1%), ενώ οι χώρες με τα μεγαλύτερα ποσοστά για το ίδιο έτος είναι η Αυστρία 46,3% και η Γερμανία (47,1%). Για το έτος 2011, τις περισσότερες δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση εμφανίζουν η Αυστρία (45,4%) και η Μάλτα (64,6%) και τις λιγότερες η Εσθονία (36,4%), η Σλοβενία (36,4%) και η Ιρλανδία (34%), όταν ο μέσος όρος της Ευρωζώνης για το ίδιο έτος βρίσκεται στο 42,7%.

Στον Πίνακα 7 που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του Α.Ε.Π. στις χώρες της Ευρωζώνης, για τα έτη 2001, 2003, 2005, 2007, 2009 και 2011:

Πίνακας 7. Δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ

α/α	Χώρες Ευρωζώνης	2001		2003		2005		2007		2009		2011	
		%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.	%	Δ.Κ.
1	Αυστρία	2.6	2	2.7	2	2.5	3	2.5	2	2.8	2	2.6	4
2	Βέλγιο	2.6	2	2.6	3	2.6	2	2.6	1	2.8	2	2.7	3
3	Γαλλία	2.8	1	2.9	1	2.7	1	2.5	2	2.7	3	2.5	5
4	Γερμανία	...	-	...	-	2.3	4	2.1	3	2.3	7	2.1	7
5	Ελλάδα	1.2	8	1.3	9	1.4	10	...	-	...	-	...	-
6	Εσθονία											1.8	9
7	Ιρλανδία	1.5	7	1.5	8	1.6	9	1.7	6	2.2	8	2	8
8	Ισπανία	1.8	6	1.7	7	1.7	8	1.7	6	1.9	10	1.8	9
9	Ιταλία	2.4	3	2.2	4	2	7	1.9	5	2	9	1.8	9
10	Κάτω Χώρες	2	5	2.1	5	2.2	5	2.1	3	2.4	6	2.2	6
11	Κύπρος									3.3	1	2.8	2
12	Λουξεμβούργο	...	-	1.8	6	1.7	8	1.5	7	1.9	10	1.5	10
13	Μάλτα									2.6	4	5.1	1
14	Πορτογαλία	2.3	4	2.2	4	2.1	6	2	4	2.6	4	2.2	6
15	Σλοβακία									1.9	10	1.8	9
16	Σλοβενία							...	-	...	-	2	8
17	Φινλανδία	2.4	3	2.6	3	2.6	2	2.5	2	2.5	5	2.7	3
Μ.Ο. χωρών Ευρωζώνης		2.2 [^]		2.1 [^]		2.2		2.1 [^]		2.4 [^]		2.4 [^]	
Μ.Ο. χωρών ΕΕ		
Μ.Ο. χωρών ΟΟΣΑ		

Πηγές: (EUROSTAT, 2008), (UNESCO Institute for Statistics).

Σημειώσεις: Δ.Κ.: Δείκτης Κατάταξης.

(...): ελλείπουσα τιμή.

(^): εκτίμηση συγγραφέως.

Από τον Πίνακα 7 φαίνεται ότι, η Ελλάδα βρίσκεται το 2005 στη τελευταία θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης, με τις δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση να ανέρχονται στο 1,4% του Α.Ε.Π, ενώ ο μέσος όρος της Ευρωζώνης αγγίζει το 2,2%. Στις τελευταίες θέσεις μαζί με την Ελλάδα, για το ίδιο έτος, κατατάσσονται η Ισπανία (1,7%), το Λουξεμβούργο (1,7%) και η Ιρλανδία (1,6%) και στις πρώτες θέσεις βρίσκονται η Φινλανδία (2,6%) και η Γαλλία (2,7%). Για το 2011, τις περισσότερες δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του Α.Ε.Π. εμφανίζουν η Κύπρος με 2,8% και η Μάλτα με 5,1% και τις λιγότερες η Εσθονία, η Ιταλία και η Ισπανία με 1,8%, καθώς και το Λουξεμβούργο με 1,5%, όταν ο μέσος όρος της Ευρωζώνης για το ίδιο έτος βρίσκεται στο 2,4%.

3. Συμπεράσματα

Τα γενικά συμπεράσματα – διαπιστώσεις που προκύπτουν από την διερεύνηση των παραπάνω ευρημάτων εμπειρικών μελετών συνοψίζονται στα εξής:

Ο μέσος όρος των δαπανών για δημόσιους υπαλλήλους απασχολούμενους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό των συνολικών δημόσιων δαπανών για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση της Ευρωζώνης, εμφανίζει μείωση από το 2001 (77,88%) έως το 2009 (75,25%) η οποία αγγίζει το 2,63%, ενώ μέσα στα επόμενα δύο έτη δηλαδή έως το 2011, οι δαπάνες αυξάνονται κατά 5% και ο μέσος όρος αγγίζει το 80,23%. Σε ότι αφορά την Ελλάδα, ο μέσος όρος των συγκεκριμένων δαπανών για δημόσιους υπαλλήλους απασχολούμενους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αυξάνεται από το 2001 έως το 2005 και φτάνει σε ποσοστό 80,9%, το οποίο κατατάσσει την Ελλάδα μέσα στις 3 πρώτες χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά.

Μια εντυπωσιακή αύξηση της Ελλάδας στις δαπάνες ανά μαθητή για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση διακρίνεται από το 2001 (3.768\$) έως το 2005 (8.423\$), αύξηση της τάξης του 55,3%, γεγονός που από την τελευταία θέση κατάταξης ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης την έφτασε στην 4^η θέση. Αντίστοιχα, μεγάλη αύξηση εμφανίζει και ο μέσος όρος των δαπανών ανά μαθητή στην Ευρωζώνη, από το 2001 έως το 2013, η οποία αγγίζει το 40,8%.

Οι δαπάνες ανά μαθητή ως ποσοστό του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., αυξήθηκαν για την Ελλάδα από το 2001 έως το 2005 κατά 11 ποσοστιαίες μονάδες (από 22% σε 33%), γεγονός που ανέβασε την Ελλάδα από την 7^η θέση στην 1^η θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης, ο μέσος όρος της οποίας αγγίζει το 27% για το 2005.

Η Ελλάδα από το 2005 έως το 2007 αύξησε τις δημόσιες δαπάνες της για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση κατά 4,1% (από 33,9% σε 38%). Όμως, παρά την αύξηση αυτή, συνεχίζει να εμφανίζεται ως μια από τις χώρες της Ευρωζώνης με τις λιγότερες δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση (μ.ο. Ευρωζώνης: 42,9%).

Τέλος, η Ελλάδα βρίσκεται το 2005 στη τελευταία θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης, με τις δημόσιες δαπάνες για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση να ανέρχονται στο 1,4% του Α.Ε.Π, ενώ ο μέσος όρος της Ευρωζώνης αγγίζει το 2,2%.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (30 Νοεμβρίου 2005), *Εκσυγχρονισμός της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης: Μια συμβολή Ζωτικής Σημασίας στην Ευημερία και την Κοινωνική Συνοχή στην Ευρώπη*, Βρυξέλλες. Ανάκτηση από: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/nationalreport08/progressreport06_el.pdf
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (3 Ιουλίου 2008), *Σχολεία για τον 21^ο Αιώνα*, Βρυξέλλες. Ανάκτηση από: http://ec.europa.eu/ellada/news/newsletters/representation/newsletter03072008_el.htm
- Ματθαίου, Δ., Δημάκος, Γ. & Καρατζιά, Ε., (1999) Ανάλυση του Κόστους της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, *Μαθηματική Επιθεώρηση*, τ.51, σσ. 131-144, Αθήνα.
- Τσαμαδιάς, Κ., Σταϊκούρας, Χ., (2004) Το Ανθρώπινο Κεφάλαιο στην Οικονομία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (Περίοδος 1998 – 2002), Πρακτικά Συνεδρίου «Εκπαίδευση και Ανάπτυξη: Η Περίπτωση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», σσ. 240-269, Λαμία.
- Τσαμαδιάς, Κ., (2010) *Οικονομική & Κοινωνική Αξιολόγηση των Επενδύσεων στην Εκπαίδευση & τη Δια Βίου Μάθηση*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Τσαμαδιάς, Κ., Σταϊκούρας, Χ., Πέγκας, Π., (2010) *Το Απόθεμα του Ανθρώπινου Κεφαλαίου, οι Συσχετίσεις και οι Αιτιώδεις Σχέσεις τους με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, το Διαθέσιμο Εισόδημα και τις Ιδιωτικές Καταθέσεις στις Περιφέρειες της Ελλάδας, την Περίοδο 1998 – 2008*, Πρακτικά Συνεδρίου «Η Περιφερειακή Διάσταση της Νέας Στρατηγικής – Ευρώπη 2020», σσ. 135-151, Αθήνα.
- Ψαχαρόπουλος, Γ., (1999) *Οικονομική της Εκπαίδευσης*, 3^η έκδοση, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Ξενόγλωσση

- Benos, N. (2007) *Education Policy, Growth and Welfare*. Athens: Centre of Planning and Economic Research. Available from: http://www.kepe.gr/pdf/D.P/dp_89.pdf
- Bolton, P. (2009) *Unit Funding and Expenditure in Education*. UK: House of Commons, Library.
- Busse, R., Wurzburg, G. & Zappacosta, M., (2003) Shaping the Societal Bill: Past and Future Trends in Education, Pension and Healthcare Expenditure, *Futures*, 35, 7-24.
- EUROSTAT, (2001) *Consumers in Europe 1996 - 2000: Facts and Figures. The European Communities*, Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities. Available from: http://ec.europa.eu/consumers/topics/catalogue_eurostat_en.pdf.
- EUROSTAT, (2008) *5% of EU GDP is Spent by Governments on Education*, Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities. Available from: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-117/EN/KS-SF-08-117-EN.PDF
- Lewin, K., Caillods, F., (2001) *Financing Secondary Education in Developing Countries: Strategies for Sustainable Growth*, Paris: International Institute for Educational Planning. Available from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001248/124844e.pdf>
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), (2004) *Education at a glance 2004: OECD Indicators*, Paris. Available from: http://www.oecd.org/document/7/0,3746,en_2649_39263238_33712135_1_1_1_1,00.html
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), (2006) *Education at a glance 2006: OECD Indicators*, Paris. Available from:

- http://www.oecd.org/document/52/0,3746,en_2649_39263238_37328564_1_1_1_1,00.html
Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), (2008) *Education at a glance 2008: OECD Indicators*, Paris. Available from:
- http://www.oecd.org/document/9/0,3343,en_2649_39263238_41266761_1_1_1_1,00.html
Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), (2009) *Education at a glance 2009: OECD Indicators*, Paris. Available from:
- http://www.oecd.org/document/62/0,3343,en_2649_39263238_43586328_1_1_1_37455,00.html
Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), (2010) *Education at a glance 2010: OECD Indicators*, Paris. Available from:
- http://www.oecd.org/document/52/0,3746,en_2649_39263238_45897844_1_1_1_1,00.html
Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), (2011) *Education at a glance 2009: OECD Indicators*, Paris. Available from:
- <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/48631582.pdf>
Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), (2012) *Education at a glance 2009: OECD Indicators*, Paris. Available from:
- https://www.oecd.org/edu/EAG%202012_e-book_EN_200912.pdf
Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), (2014) *Education at a glance 2009: OECD Indicators*, Paris. Available from:
- <https://www.oecd.org/edu/Education-at-a-Glance-2014.pdf>
Psacharopoulos, G. (2003) The Social Cost of an Outdated Law: Article 16 of the Greek Constitution, *European Journal of Law and Economics*, 16, 123-137.
- Psacharopoulos, G., Papakonstantinou, G. (2005) The Real University Cost in a Free Higher Education Country, *Economics of Education Review*, 24, 103-108.
- Shah, A., Werner, J., (2006) *Financing of Education: Some Experiences from Ten European Countries*, Germany: Institute of Local Public Finance. Available from: <http://www.ilpf.de/en/download/wp-02-2006.pdf>
- UNESCO, (2009) *Global Education Digest 2009: Comparing Education Statistics Across the World*, Canada: UNESCO Institute for Statistics. Available from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001832/183249e.pdf>

Πηγές

- <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=education-statistics-~-all-indicators>
<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
<http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/default.aspx>